

Aan:

- Minister van Veiligheid en Justitie, de heer D.M. van Weel
- Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, mevrouw M. F. Agema en
Staatssecretaris de heer V.P.G. Karremans
- Leden van de Vaste Commissie V&J
- Leden van de Vaste Commissie VWS

Via e-mail:

ministervj@minvj.nl

ministervws@minvws.nl

staatssecretarisjps@minvws.nl

cie.jv@tweedekamer.nl

cie.vws@tweedekamer.nl

Datum: 12 februari 2025

Contact: drs. E. van Hoek (evanhoek@npvzorg.nl)

Betreft: **Reactie initiatiefwetsvoorstel strafbaarstelling conversiehandelingen (36178)**

Geachte politici,

Voor het plenair debat over het wetsvoorstel strafbaarstelling conversiehandelingen (36178), gepland in week 8, stuurt de NPV u haar standpunten.

De NPV ontraadt het aannemen van genoemd wetsvoorstel. Uit niets blijkt dat 'conversie(be)handeling' in Nederland een probleem is waarbij bestaande strafwetten tekortschieten. Het is ook de vraag hoe therapeuten hun werk nog kunnen doen onder potentiële patiënten met genderdysforie. Ook worden cruciale termen in het wetsvoorstel noch in de toelichting gedefinieerd en worden seksuele geaardheid en genderidentiteit op een niet nader gemotiveerde manier onder één noemer geschaard. De vrijheid van meningsuiting en godsdienstvrijheid worden echter onder serieuze druk gezet door dit wetsvoorstel.

Achtereenvolgens nemen we u mee in onze kritiekpunten:

1. Praktijk niet aangetoond in Nederland, omvang onbekend

Jarenlang is er geijverd voor de acceptatie van ‘genderidentiteiten’ en ‘seksuele gerichtheden’.¹ ‘Het verrichten en aanbieden van conversiehandelingen belemmert de acceptatie van verschillende seksuele gerichtheden en genderidentiteiten’², aldus de initiatiefnemers van het wetsvoorstel ‘Wet strafbaarstelling conversiehandelingen’. Volgens hen is het nu tijd dat het strafrecht wordt betrokken bij het verwezenlijken van de doelen ‘acceptatie van LHBTI+-personen’³ en ‘bevordering van seksuele en genderdiversiteit’.⁴ Terwijl ‘elektroshocktherapie’ wordt genoemd als één van de voornaamste redenen waarom er een verbod op ‘conversiehandelingen’ moet komen,⁵ konden de initiatiefnemers niet aantonen dat deze praktijk in Nederland voorkomt.⁶

2. Omschrijving en afbakening ontbreekt

De oproep in de wetenschapstoets⁷ om *conversiehandelingen* te omschrijven en af te bakenen, wijzen de initiatiefnemers af. ‘Het beperken tot specifieke handelingen’ zou volgens hen de tekst zelfs ‘aanzienlijk minder hanteerbaar maken’.⁸ Een zo algemeen mogelijke omschrijving heeft hun voorkeur, omdat op die manier ‘een variëteit aan gevallen die zich kunnen voordoen’ onder de strafbaarstelling kan vallen.⁹ De rechter moet volgens de initiatiefnemers zelf bepalen wat hij in een casus op basis van de wettekst eronder moet scharen.¹⁰

Het gaat wel en niet om SOGIECE

Op wat voor variëteit aan gevallen wordt gedoeld? In de Memorie van Toelichting wordt de in de internationale literatuur gebruikte term SOGIECE (Sexual Orientation and Gender Identity Expression Conversion Efforts) gebruikt om conversiehandelingen te omschrijven. Hieronder valt een breed spectrum van activiteiten zoals gesprekken, therapie en pastorale zorg, waaronder prediking en gebed. Ondanks dat de initiatiefnemers 54(!) keer het woord SOGIECE

¹ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 36 (NV II), [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 6](#), p. 11 (MvT).

² [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 6](#), p. 11 (MvT).

³ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 6](#), p. 10 (MvT).

⁴ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 9 (NV II).

⁵ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 13, 40, 49, 50 (NV II). Daarnaast wordt 'shock' therapie verschillende keren aangehaald in de Memorie van Toelichting ([Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 6](#)).

⁶ [Bureau Beke, Voor de verandering. Een exploratief onderzoek naar pogingen tot het veranderen van seksuele gerichtheid en genderidentiteit in Nederland, 2020](#), p. 72; [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 50 (NV II).

⁷ [Wetenschapstoets initiatiefwetsvoorstel strafbaarstelling conversiehandelingen \(36178\).pdf](#).

⁸ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 31 (NV II).

⁹ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 5 (NV II).

¹⁰ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 13-14 (NV II).

hebben gebruikt om conversiehandelingen te omschrijven¹¹, benadrukken ze dat wat in de literatuur onder SOGIECE is geschaard ‘niet per definitie onder de reikwijdte valt van deze strafbepaling’.¹² Anderzijds moet deze wet volgens hen een signaal afgeven dat in Nederland SOGIECE niet geaccepteerd wordt.¹³

Gesprekken

De initiatiefnemers stellen: 'De complexiteit bij conversiehandelingen zit hem erin dat de groot deel van de praktijk in feite bestaat uit gesprekken.'¹⁴ Mag er dan geen gesprek meer worden gevoerd over seksuele en genderidentiteit? Dit mag, zolang dit het door deze politici gewenste gesprek is. 'Het verrichten en aanbieden van conversiehandelingen belemmert de acceptatie van verschillende seksuele gerichtheden en genderidentiteiten.'¹⁵ Er mag worden gesproken over seksuele en genderidentiteit als het gesprek volgens de initiatiefnemers 'bijdraagt aan acceptatie'.¹⁶

3. Wetsvoorstel raakt iedereen

Het wetsvoorstel adresseert degene 'die in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf dan wel in het verband van een organisatie', maar in de uitleg van dit wetsvoorstel wordt een nog breder bereik betrokken.

Privésfeer blijft niet buiten spel

Gedragingen die zich uitsluitend in de privésfeer afspelen – zoals gesprekken tussen ouder en kind – vallen vooralsnog 'in beginsel' buiten de strafbaarstelling. 'Het beschermen van de opvoedingsrelatie is de enige reden voor deze beperking'.¹⁷ Het is volgens de initiatiefnemers ook weer niet uitgesloten 'dat er wel sprake kán zijn van strafbaarheid van ouders'.¹⁸ Zo hoeft er geen zakelijke overeenkomst of behandelingsovereenkomst te worden getoond. 'De situatie kan zich ook in een informele setting voordoen'.¹⁹

¹¹ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 6](#), (MvT).

¹² [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 6](#), p. 18 (MvT).

¹³ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 36 (NV II).

¹⁴ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 40 (NV II).

¹⁵ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 6](#), p. 11 (MvT).

¹⁶ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 9, 12, 13, 22, 36, 55 (NV II).

¹⁷ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 6](#), p. 34 (MvT).

¹⁸ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 26 (NV II).

¹⁹ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 18 (NV II).

Medische beroepsgroep wordt geraakt

Voor de medische beroepsgroep (volgens de initiatiefnemers betreft dit zowel artsen als andere BIG-geregistreerde hulpverleners²⁰) geldt, dat *verantwoorde* medische beroepsuitoefening vanwege toepasselijkheid van de algemene strafuitsluitingsgronden niet kan leiden tot strafrechtelijke aansprakelijkheid ter zake van artikel 285ba Wetboek van Strafrecht.²¹ Maar, ook hiervoor geldt: het moet dan die medische beroepsuitoefening zijn die volgens de initiatiefnemers de juiste is. Bij “verantwoorde” beroepsuitoefening behoort in hun ogen dan weer niet enige behandeling waarbij kan worden gezegd dat de behandelaar de seksuele of genderidentiteit van iemand probeert te “onderdrukken”.²² Dit geldt voor minderjarigen die “conversiehandelingen” ondergaan, want die worden niet geacht hierover te kunnen beslissen, maar ook voor meerderjarigen, omdat bij hen een niet geringe kans bestaat dat er sprake zou zijn van “sociale druk”, zie punt 4.

Genderdysforie mag niet meer behandeld worden als ziekte

‘Van belang is in elk geval of er sprake is van druk die wordt uitgeoefend en of daaraan de opvatting ten grondslag ligt dat er sprake is van een ziekte’, zo zeggen de initiatiefnemers.²³ Volgens hen mag genderidentiteit nooit worden gezien als ziekte, aandoening of anderszins een «probleem» dat kan worden opgelost.²⁴ Hieruit blijkt dat de initiatiefnemers willen afschaffen dat het ervaren van een genderidentiteit die afwijkt van het geboortegeslacht als ziekte of anderszins als iets onwenselijks wordt aangemerkt, zoals bij genderdysforie het geval is. Dat zou dan ook het einde van een mogelijkheid tot behandeling moeten betekenen.

Het onderwijs wordt erbij betrokken

De initiatiefnemers erkennen de vrijheid van onderwijs en zijn ‘van oordeel dat scholen, zeker op basis van hun richting, bepaalde opvattingen uit kunnen dragen’²⁵. Het moet dan gaan om de opvattingen van de initiatiefnemers: geen opvattingen waaruit kan worden geconcludeerd dat de betrokkene iemands seksuele of genderidentiteit probeert te “onderdrukken”. ‘Ten aanzien van de vraag of het onderwijs buiten de reikwijdte van het voorstel valt is dat dat niet categorisch kan gesteld worden. Immers, wordt binnen het onderwijs voldaan aan de delictomschrijving van een strafbaar feit, dan staat dat de enkele omstandigheid dat de

²⁰ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 7 (NV II).

²¹ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 7 (NV II). Er geldt een uitzondering voor behandelingen van hyperseksualiteit en parafilie.

²² [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 33-34 (NV II).

²³ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 13 (NV II).

²⁴ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 6](#), p. 10 (MvT), [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 45 (NV II).

²⁵ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 21 (NV II).

conversiehandelingen zijn verricht in de context van onderwijs niet in de weg aan een vervolging en een eventuele veroordeling ter zake van dit feit.²⁶

Elke setting eigenlijk

Ondanks dat de voorgestelde delictsomschrijving beperkt lijkt te blijven tot ‘degene die in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf dan wel in het verband van een organisatie’ handelt, blijkt uit de uitleg die eraan wordt gegeven dat de beoogde gedragingen strafbaar kunnen worden in elke setting. Want, het kan niet zo zijn dat het opereren binnen een bepaalde setting of context een vrijbrief oplevert om “strafbare feiten” te plegen.²⁷

4. Het gaat om zowel minder- als meerderjarigen

Alhoewel lid 1 het over minderjarigen heeft – die worden geacht niet vrijwillig voor conversiehandelingen te kunnen kiezen – blijft het hier niet bij. ‘Met dezelfde straf wordt gestraft degene die’ het voorgaand omschreven feit ‘begaat ten aanzien van een meerderjarige persoon door misbruik van uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht’, aldus lid 2.

De vrijwillige keuze afgeschaft

Hoe zit het met een meerderjarige die vrijwillig om “conversiehandelingen” zou vragen? ‘De initiatiefnemers zien problemen bij het vaststellen van vrijwilligheid.’²⁸ Ze veronderstellen dat er eigenlijk geen vrijwilligheid zou kunnen bestaan als het gaat om dit onderwerp. ‘Initiatiefnemers wijzen er in dit verband op dat personen die voor conversiehandelingen kiezen dit niet altijd volledig onafhankelijk en in vrije wil doen. Vaak is er (sociale) druk vanuit de eigen gemeenschap die de seksuele identiteit of genderidentiteit van de betrokkene niet accepteert.’²⁹

De drempel voor diegene die “conversiehandelingen” verricht ten aanzien van een meerderjarige om onder dit verbod van lid 2 te vallen, ligt niet hoog, het zal daarentegen lastig worden om eronder te blijven. Als de meerderjarige of diegene die de zaak beoordeelt, “druk” vaststelt van de omgeving als die de seksuele of genderidentiteit van de betrokkene niet accepteert, zou dat diegene die “conversiehandelingen” verricht ten aanzien van een meerderjarige onder het bereik van dit wetsvoorstel kunnen doen vallen, óók als die meerderjarige daar in vrijwilligheid bij betrokken is.

²⁶ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 24 (NV II).

²⁷ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 24-25 (NV II).

²⁸ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 42 (NV II).

²⁹ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 8 (NV II).

De door initiatiefnemers gewenste druk is toegestaan

Ook is er volgens de initiatiefnemers sprake van “druk” als de betrokkene “conversiehandelingen” zou ondergaan ‘vanuit het oogmerk om zich te conformeren aan wat er vanuit de eigen omgeving wordt verwacht’.³⁰ In de praktijk is alleen iemand die niet in contact staat met de bewoonde wereld, gevrijwaard van een dergelijke “sociale druk”. Maar, het is niet zo dat dit wetsvoorstel álle sociale druk omtrent het voorgaande wil verbieden. Alleen de druk die volgens de initiatiefnemers niet de juiste is. Alleen druk die wordt ervaren of beoordeeld als “niet acceptierend”³¹ of “onderdrukkend”³² van de seksuele- of genderidentiteit, moet strafbaar worden.

5. De schade is niet aangetoond

De wetenschapstoets brengt naar voren dat niet is aangetoond welke schade conversiehandelingen precies zouden veroorzaken.³³ Dit terwijl het schadebeginsel centraal staat in criteria voor het inzetten van het strafrecht: strafbaarstelling kan alleen gerechtvaardigd worden bij ondervonden schade of bij het voorkomen van schade. De initiatiefnemers willen echter ook de aanbeveling in de wetenschapstoets om alleen handelingen strafbaar te stellen die tot psychische of lichamelijke schade zouden leiden, niet overnemen.

Schade hoeft niet worden bewezen

Initiatiefnemers wijzen erop dat handelingen die schade berokkenen al vallen onder de bepalingen die zijn vastgelegd in het Wetboek van Strafrecht omtrent mishandeling.³⁴ Het gebrek aan schade zou de strafrechtelijke basis om in te grijpen wegnemen. Dit moet volgens hen zo snel mogelijk veranderen. Het 'voordeel' van het voorliggende wetsvoorstel is volgens de initiatiefnemers ‘dat schade (van “conversiehandelingen”) in een individueel geval niet hoeft te zijn vastgesteld’.³⁵

Wetsvoorstel berokkent schade en ontnemt recht op informed consent

Er bestaat verschil van visie over wat nu schade berokkent. Ook dit moet volgens de initiatiefnemers veranderen: alleen hun visie op wat mogelijk schade zou kunnen berokkenen mag nog worden gehoord. Er is bijvoorbeeld een grote hulpvraag ontstaan voor mensen die in sociale, juridische en medische transitie zijn gegaan en zich bedrogen zeggen te voelen omdat

³⁰ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 8 (NV II).

³¹ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 8 (NV II).

³² Zie woordkeuze wetsvoorstel, art. 285ba lid 1.

³³ [Wetenschapstoets van voorgenomen beleid, Wet strafbaarstelling conversiehandelingen \(36178\)](#), p. 3.

³⁴ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 5 (NV II).

³⁵ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 19 (NV II).

ze erachter zijn gekomen wezenlijk niet van geslacht te kunnen veranderen. Na medische transitie moeten zij nu door het leven met de gezondheidsschade die de geslachtsaanpassende ingrepen hebben veroorzaakt.³⁶ Mensen die deze gevaren en gevolgen onder de aandacht willen brengen en verdere schade willen voorkomen, zijn – de redenatie van de initiatiefnemers volgend – bezig met schade toebrengen, omdat deze uitlatingen kunnen worden gezien als “niet acceptierend” ten opzichte van de genderidentiteit. Op zich zijn de initiatiefnemers dus niet tegen schade, als het maar de in hun optiek correcte schade is: schade die bijdraagt aan ‘acceptatie’.

6. Seksuele identiteit en genderidentiteit zijn niet onveranderlijk

De wetenschapstoets geeft aan dat genderidentiteit niet in algemene zin onveranderlijk is. In andere initiatiefwetgeving wordt ook voortdurend uitgegaan van de fluiditeit van zowel seksuele identiteit als genderidentiteit.

Betrokkenen mogen niet/wel druk uitoefenen, niet/wel aanzetten tot verandering

Volgens de initiatiefnemers zit hem dat in het verschil tussen onveranderbaar en onveranderlijk. Genderidentiteit is volgens hen niet onveranderlijk, maar onveranderbaar in de zin dat anderen niet mogen proberen dit bij de betrokkene te onderdrukken of te veranderen.³⁷

Anderen mógen wel druk uitoefenen, als het maar de druk volgens de initiatiefnemers is: druk die verschillende seksuele gerichtheden en genderdiversiteit bevorderen. Hetzelfde geldt voor mensen die elkaar aanzetten tot verandering: dit mag, als het maar de gewenste verandering is.

7. In strijd met grond- en mensenrechten zoals vrijheden van godsdienst en meningsuiting

Een wetsvoorstel als het onderhavige is niet acceptabel in een vrije, tolerante samenleving. De vrijheden van meningsuiting en godsdienst zijn stevig verankerd, bijvoorbeeld in de Nederlandse Grondwet (art. 5 en 6 Gw) en in het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (art. 9 en 10 EVRM). Ook andere grondrechten zijn in het geding, zoals de eerbiediging

³⁶ [J. Kuitenbrouwer en R. van der Zee, 'De transitie heeft mijn leven verwoest', HP/De Tijd 31/10/2022](#); [E. van Gaalen, 'Jenny \(22\) heeft spijt van transitie naar jongen: 'Je kunt ook een jongensachtig meisje zijn', *Algemeen Dagblad* 27/09/2020](#); [M. Leonard, 'Half of trans surgery patients suffer extreme pain, sexual issues years later' *Daily Mail Online* 11 januari 2023](#); [E. Potter e.a., 'Patient reported symptoms and adverse outcomes seen in Canada's first vaginoplasty postoperative care clinic', *Neurourology and Urodynamics* \(volume 42, Issue 2\), 11 januari 2023.](#)

³⁷ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 10](#), p. 10, 34 (NV II).

van de persoonlijke levenssfeer (art. 8 EVRM). De Raad van State adviseert negatief over het voorstel en stelt dat een verbod een ‘ernstige’ beperking van grondrechten kan betekenen.³⁸

Vrijheid van meningsuiting pas relevant bij meningsverschil

De vrijheid van meningsuiting wordt kortgezegd pas relevant als – en juist als – men het niet met elkaar eens is. Naar vaste jurisprudentie van het Europees Hof van de Rechten van de Mens genieten ook uitingen die 'offend, shock, or disturb' de bescherming van artikel 10 EVRM.³⁴ Het strafrecht mag niet worden ingezet als medium om meningsverschillen op te lossen of persoonlijke levensvisies aan anderen op te dringen.

8. Kennis en democratisch debat ontbreekt

Hoewel dit wetsvoorstel diep ingrijpt op persoonlijke vrijheden, heeft de grote meerderheid van Nederlanders (75%) nog nooit van het wetsvoorstel ‘wet strafbaarstelling conversiehandelingen’ gehoord. Daarnaast kent 15% het van naam, maar weet niet wat het inhoudt. Dit blijkt uit onderzoek van onderzoeksbureau DirectResearch, dat in opdracht van NPV – Zorg voor het leven onder een representatieve groep van 506 Nederlanders onderzoek uitvoerde.³⁹

9. Conclusie: dit gaat over controle

Die waarden, normen, geloof, wetenschap, visies en meningen die mensen aan elkaar proberen over te dragen die als ‘belemmerend’ worden gezien voor de acceptatie van verschillende seksuele gerichtheden en genderidentiteiten, zijn gevangen onder de overkoepelende term “conversiehandelingen”. Er wordt een poging gedaan het strafrecht in te zetten om controle uit te oefenen en af te dwingen wat mensen aan elkaar doorgeven: het moet door de initiatiefnemers kunnen worden beschouwd als bevorderend van de acceptatie van seksuele en genderdiversiteit.

Aanbeveling: onderschep poging tot inperking grondrechten

Er wordt een poging gedaan het strafrecht in te zetten om mensen tot een bepaalde – volgens de initiatiefnemers enige juiste – visie te dwingen. Uiteraard is daar het strafrecht niet voor: de NPV – Zorg voor het leven raadt de Tweede Kamer aan deze poging tot inperking van basale grondrechten te onderscheppen en *tegen* het wetsvoorstel ‘strafbaarstelling

³⁸ [Kamerstukken II 2023/24, 36178, nr. 4](#), punt 7 (Adv. RvS).

³⁹ <https://www.npvzorg.nl/nieuws/grote-meerderheid-nederlanders-wil-geen-wetsvoorstel-conversiehandelingen/>

conversiehandelingen' te stemmen. Bij dit alles wensen we u van harte Gods zegen en wijsheid toe bij uw besluitvorming.

Hoogachtend,

NPV - Zorg voor het leven

dr. Bert-Jan Heusinkveld

Directeur NPV-Zorg voor het leven

De NPV is een christelijke organisatie die opkomt voor de zorg voor het leven en tevens de grootste patiëntenorganisatie van Nederland. Met een bureau van professionals, rond 46.000 leden en 70 lokale afdelingen met ruim 6.000 vrijwilligers is de NPV actief op de terreinen beleidsbeïnvloeding, advies & toerusting en vrijwillige thuishulp. De NPV onderhoudt een groot netwerk binnen en buiten christelijk Nederland op thema's en projecten rond medische ethiek, met nadruk op begin en einde van het leven (onder andere prenataal onderzoek, zwangerschapsafbreking, palliatieve zorg, euthanasie en het actuele debat rond 'voltooid leven'). Tevens voert de NPV jaarlijks onderzoek uit onder haar leden naar kennis, opvattingen en ervaringen over actuele medisch ethische thema's.